

ACTUALITEITSDEBAT (R.v.O., art.61, 5.c.)

Strijd tegen het radicaliseren

De heer Paul Delva.- De vreselijke gebeurtenissen van afgelopen week in Parijs hebben ons allen op onze grondvesten doen daveren. Miljoenen burgers in Europa en elders in de wereld hebben de afgelopen dagen deelgenomen aan acties om hun afschuw te tonen, hun medeleven voor de slachtoffers en hun familie te betuigen, maar ook om hun geloof te bevestigen in de democratie, in een verdraagzame samenleving en in het principe van de vrije meningsuiting.

Ook in onze eigen stad was er een indrukwekkende mars die uitgroeide tot een ware gebeurtenis. Zelden heb ik een dergelijke ingetogen manifestatie meegemaakt over zo' n gevoelig thema. Het thema is meer dan ooit actueel en overheden zetten in spoedtempo alle zeilen bij. Het Vlaams Parlement besliste deze week een ad-hoccommissie op te richten voor de bestrijding van het gewelddadig radicaliseren. Er komen 4 hoorzittingen over verschillende thema's. Ik heb de lijst van sprekers doorgenomen. Het ziet er bijzonder interessant uit.

Dat we er hier nu ook zelf een debat over voeren bevestigt de nood aan aandacht aan het thema. Wij moeten voor onze stad bekijken welke stappen wij kunnen zetten binnen de eigen bevoegdheden en welke maatregelen wij kunnen nemen in het kader van het deradicaliseren.

Ik spits mij toe op het domein onderwijs, wat slechts een klein onderdeel van de problematiek omvat. Er is zowel een preventief als een repressief gedeelte. Binnen het preventieve deel zit onder meer het onderwijs.

Radicaliseren bij jongeren kan zich op verschillende manieren uiten. Jammer genoeg is er geen sluitende verklaring waarom jongeren en volwassenen soms op zeer korte termijn het pad inslaan van een radicale en gewelddadige religieuze stroming. Een kwetsbaar sociale situatie kan een risicofactor zijn, maar ook wie niets tekort komt en wie een diploma op zak heeft, is zeker niet immuun voor radicalisme, dat ook vaak verband houdt met een zoektocht naar identiteit. Het onderwijs vormt een belangrijke factor in het kader van detectie.

Het is van primordiaal belang dat onze leerkrachten - en niet alleen de leerkrachten in levensbeschouwelijke vakken - mogelijke signalen hiervan kunnen herkennen. Op die manier kunnen ze mee het radicaliseren helpen op te sporen en in een zo vroeg mogelijk stadium trachten aan te pakken, in samenwerking met bijvoorbeeld de CLB's.

Vlaams Minister van Onderwijs Hilde Crevits gaf gisteren in de pers aan concrete maatregelen te zullen treffen, zoals het opstarten van een hulplijn voor leerkrachten en het ontwikkelen van lessenpakketten. Ze zit volgende week ook samen met de onderwijskoepels om de detectie in scholen beter te kunnen organiseren. Het zou goed zijn mocht de collegevoorzitter hieraan namens de VGC actief kunnen deelnemen. Minister Crevits gaf ook aan dat, zeker in de steden, in trainingen voor leerkrachten moet worden voorzien. Wordt de VGC hierbij betrokken? Zal de VGC op dit vlak gelijkaardige initiatieven nemen?

Parallel aan de lerarenopleiding is het detecteren van kinderen in armoede. Een lessenpakket voor toekomstige kleuteronderwijzers is belangrijk. In dit lessenpakket leren ze hoe ze de signalen van kleuters in armoede kunnen herkennen. Dat is zeker niet evident.

Een soortgelijk pakket om radicaliseren te detecteren bij jongeren is ongetwijfeld ook voor Brusselse leerkrachten opportuun. Kan de VGC een soortgelijke risicowijzer ontwikkelen voor leerkrachten, samen met Vlaanderen, zowel voor het secundair als het basisonderwijs. Welke partners kan of zou de VGC hierbij betrekken? Werd hierover al met de CLB's of met andere onderwijspartners gesproken? Wordt de collegevoorzitter betrokken bij de ontwikkeling van Vlaamse maatregelen?

De heer Jef Van Damme.- Wat er de laatste dagen in Parijs en ook in dit land is gebeurd, is natuurlijk verontrustend en heel erg. Laten we dat vooral niet minimaliseren. Het is een fundamentele aanslag op deze maatschappij en op wat we al honderden jaren op dit continent hebben opgebouwd. We moeten dat met hand en tand verdedigen. Ik wil wel een paar kanttekeningen maken bij de manier waarop dat vandaag gebeurt.

Ik heb het gevoel dat het opbod is begonnen. Men moet het liefst zo flink mogelijk zijn. Het leger moet de straat op. De politieagenten moeten hun dienstwapens mee naar huis kunnen nemen. De muren van Fort Europa moeten nog wat breder en steviger. Er moet een maximale en onvoorwaardelijke uitwisseling komen van persoonsgegevens, alhoewel de daders in Frankrijk woonden en er helemaal geen link was met die in België, alhoewel de omgekomen agenten in dienst waren en niet zijn gedood omdat ze hun dienstwapen niet bij zich hadden en alhoewel het leger al in Parijs patrouilleerde. Al die redenen zijn niet voldoende om vandaag opnieuw zaken te claimen die geen directe link hebben met de gebeurtenissen.

Integendeel, met dit soort maatregelen raken we aan de fundamentele van de open en vrije samenleving. En waarom? Willen we echt naar de Verenigde Staten van na 9/11? Willen we verworden tot een paranoïde en angstige samenleving? Willen we echt de eigen principes verloochenen door talrijke rechten en vrijheden in te ruilen voor een beetje schijnbare veiligheid? Ik denk niet dat dit de weg is.

Ik begrijp wel dat men zenuwachtig is en dat politici willen tonen dat ze dit echt gaan aanpakken. Ik begrijp niet dat men daarvoor de vrijheden en rechten die we hebben opgebouwd, zo gemakkelijk opzij schuift.

Vandaag de dag domineert het veiligheidsdiscours en wordt er alleen nog maar daarover gepraat. We moeten niet alleen de gevolgen aanpakken, maar vooral ook de oorzaken. We hebben geen tijd om daar nu dieper op in te gaan, maar we moeten alleszins verder bouwen aan de open, tolerante en pluralistische samenleving, die per definitie imperfect is. We moeten dat steeds opnieuw herbevestigen en versterken. We mogen niet uitsluiten maar we moeten insluiten, wederzijds begrip creëren door opvoeding tot burgerschap en door het stimuleren van echt samenleven, vooral in de steden.

Daarin is een grote taak voor het onderwijs weggelegd. De VGC heeft op dat vlak natuurlijk niet dezelfde bevoegdheden als de Vlaamse Gemeenschap. Die zal de meest fundamentele stappen moeten zetten. We moeten nadenken over het inrichten van een vak over de verschillende levensbeschouwingen en religies. Het stimuleren van een dialoog en de opvoeding tot burgerschap zijn fundamenteel voor de toekomst.

Uiteraard moeten er ook maatregelen genomen worden om de veiligheid van de maatschappij te versterken, maar het mag daar niet bij blijven. We moeten ook andere wegen bewandelen.

Wat kunnen wij doen op het niveau van het onderwijs? Welk initiatieven kan de VGC nemen en welke initiatieven heeft ze al genomen om de leerkrachten te ondersteunen? Vaak zijn die leerkrachten onvoldoende gewapend om met dit soort discussies om te gaan. Hoe kunnen we dit aanpakken op het niveau van de VGC?

Kunnen we een burgerschapsdag organiseren in secundaire of lagere scholen, met specifieke aandacht voor interreligieuze en interculturele discussies? Zal er ook een structureel aanbod georganiseerd worden om in scholen rond deze thema's te werken? Werd er daarover al overleg gepleegd?

De heer Johan Van den Driessche.- Reeds enkele jaren kampt de vrije samenleving met een groeiend radicalisme. Een fenomeen dat niet onder één noemer te vatten is, gekenmerkt door veel verschillende gevallen met elk hun eigen karakteristieken. Een fenomeen dat op 7 januari 2015 in Parijs een gruwelijke aanval pleegde op de fundamenteën van deze maatschappij. Een fenomeen waarbij geen gemakkelijke, snelle oplossingen voor het grijpen liggen. Zonder in absolute waarheden te willen vervallen, zullen de verschillende bestuursniveaus met een sterke, omvattende aanpak op veel fronten tegelijk moeten inzetten: zowel met een streng en duidelijk veiligheidsbeleid als met een positieve, inclusieve preventiestrategie.

Welke acties zal de VGC ondernemen om het radicaliseren preventief aan te pakken? Wat kan er binnen de verschillende bevoegdheden van het College, zoals onderwijs, jeugdbeleid en welzijn, gedaan worden?

Heeft de collegevoorzitter al contact opgenomen met of werd hij al gecontacteerd door de Vlaamse Regering? Welke samenwerkingen zullen opgestart worden om gezamenlijk een krachtadig beleid uit te rollen? Zijn er al projecten of maatregelen voorgesteld door de Vlaamse Regering en hoe staat het College daartegenover?

Wordt het College betrokken bij het federaal overlegplatform 'Radicalisering' en welke inzichten en samenwerking heeft dat al opgeleverd?

Mevrouw Khadija Zamouri.- Eerst en vooral moeten we blij zijn dat er gisteren een aanslag werd verijdeld. Dat bewijst dat de politie en Justitie goed werk verrichten.

Wat Onderwijs betreft moeten we de richting blijven volgen die we in heel wat scholen al waren ingeslagen door het vak 'Filosoferen met kinderen' aan te bieden. In de school van mijn kinderen gebeurt dat al. Het vormt een hefboom om eender welk probleem te bespreken binnen de scholen. Ik krijg e-mails van scholen en van leerkrachten die bezorgd zijn, omdat ze niet weten hoe ze moeten omgaan met het gedrag of de vragen van hun leerlingen. De leerkrachten moeten zich allereerst bewust zijn van wie er in hun klas zit en hoe hun leerlingen denken. Ze moeten daar geen angst voor hebben, maar in dialoog durven te treden. Het vak 'Filosoferen met kinderen' bestaat al en moet nog verder uitgewerkt en uitgebreid worden.

Ik voelde mij niet geroepen om over dit thema een interpellatie in te dienen. Heel wat mensen in dit gewest worden onrechtstreeks uitgesloten omdat iedereen angst heeft. Maar de angst bij de mensen van islamitische origine is misschien zelfs nog groter. Als de gemeente opbelt en vraagt of men een 19-jarige zoon heeft die Haroun heet en of het kan dat hij naar Syrië is vertrokken, dan garandeer ik dat de grond onder uw voeten wegzakt.

Mevrouw Annemie Maes.- De meeste relevante vragen werden al gesteld door de vorige sprekers. De rol die de VGC kan spelen in de aanpak van het radicalisme, is eerlijk gezegd beperkt. Groen heeft deze week een actieplan voorgesteld voor veiligheid en verbondenheid. Er werd meerdere maanden aan gewerkt in samenwerking met deskundigen en het gaat uit van het lokaal tot het Europees niveau. Het plan omvat 4 hoofdstukken: de veiligheid, het beleid ten aanzien van terugkeerders, het aanpakken van de voedingsbodem voor radicalisme en de aanpak op internationaal niveau.

Voor wat betreft het aanpakken van de voedingsbodem voor radicalisme kan de VGC een rol spelen, ook al is het een beperkte rol. De rol van het onderwijs is in deze aanpak zeer belangrijk. Wij stellen een waaier aan maatregelen voor op andere niveaus, maar de VGC kan wel iets doen binnen het onderwijs en in alle sectoren die betrokken zijn bij opvoeding, zoals de jeugdsector.

Heeft het College hierover contact met de andere bevoegdheidsniveaus? Als er initiatieven genomen worden, zou het jammer zijn mocht de VGC daarbij niet betrokken zijn.

Is de VGC-administratie op de hoogte van bepaalde signalen van straathoekwerkers, welzijnswerkers of leerkrachten dat er problemen zouden zijn? Zo ja, heeft de VGC daarmee dan iets gedaan?

De heer Guy Vanhengel, collegevoorzitter.- Onderwijs heeft een belangrijke opdracht, ook inzake het bespreken en bestrijden van het radicaliseren. Deze rol moet echter eveneens opgenomen worden in het inburger- en integratiebeleid, in welzijn, jeugdwerk, sport, media, kortom door ons allemaal. Een integrale aanpak met betrokkenheid van de ganse samenleving is noodzakelijk. Dit vraagt niet noodzakelijk nieuwe instrumenten. Vaak komt het er op aan de bestaande kanalen te versterken of specifiek uit te rusten.

Ik wil nu een selectie geven van de initiatieven die de VGC onderneemt.

Onmiddellijk na de dramatische gebeurtenissen heeft het Onderwijscentrum Brussel (OCB) via de ondersteuners, maar ook via sociale media, linken naar ondersteunende lespakketten ter beschikking gesteld van de scholen. De Koning Boudewijnstichting heeft bijvoorbeeld een lespakket ontwikkeld rond radicalisme en hoe dat bespreekbaar gemaakt kan worden in de klas. Dit werd door de scholen heel positief onthaald. Het OCB kiest voor deze aanpak bij elke belangrijke gebeurtenis in de actualiteit. Dat kan gaan over dramatische gebeurtenissen, maar ook over festiviteiten of belangrijke sportgebeurtenissen, zoals de Olympische Spelen.

De onderwijssteuning van het OCB omvat onder meer de pijlers omgaan met diversiteit en ouderbetrokkenheid. Via deze inhoud worden leerkrachten vaardiger gemaakt om met diverse leerlingengroepen om te gaan en ouders ten volle te betrekken in de ontwikkeling van hun kind.

Binnen het OCB is er ook een educatief medewerker van *Kleur Bekennen* aangesteld, die een actieve werking heeft naar scholen op het vlak van mondiale vorming. Het thema 'radicalisme' krijgt binnen deze werking een belangrijke plaats.

Ook via het concept van de Brede School worden kinderen en jongeren voorbereid op het opnemen van hun rol als betrokken volwassenen in de samenleving. Eén van de pijlers waar een Brede School aan werkt, is maatschappelijke participatie. Het netwerk van partners uit

verschillende levensdomeinen ontwikkelt acties die kinderen en jongeren de kans geven hun stem te laten horen en zelf op een positieve manier invloed uit te oefenen op hun directe leefomgeving. Zo leren ze zelf hun toekomst in handen te nemen en verantwoordelijkheid op te nemen in de maatschappij.

Vanuit de welzijnssector en jeugdwelzijn hebben een aantal organisaties reeds acties ondernomen.

Het Ondersteuningsteam Allochtonen (OTA) Vlaams-Brabant en Brussel is een vzw erkend door de Vlaamse Gemeenschap. Het OTA ondersteunt hulpverleners die allochtone minderjarigen begeleiden. OTA gaf reeds eerder een vorming rond het thema aan consultants in de jeugdhulp en bekijkt of ze hun expertise ook breder kunnen inzetten. Verder zal er vanuit integrale jeugdhulp in overleg gegaan worden met alle OTA's, in samenspraak met het Agentschap Jongerenwelzijn. De OTA's worden aangesproken vanuit hun verbindende rol bij het inzetten van kennisvermeerdering en kennisuitwisseling over radicalisering.

Ook vzw Foyer besteedt ruime aandacht aan dit thema binnen de reguliere werking en Almanar vzw ontving vanuit het Impulsfonds middelen om rond het thema te werken in Brussel. Binnen het intersectoraal regionaal overleg Brussel (IROJ), waarin de CLB's vertegenwoordigd zijn, is de vraag reeds gesteld welke knelpunten de hulpverleners ervaren en welke noden er zijn. Op basis van deze bevraging worden er momenteel een aantal zaken onderzocht. De VGC is partner van het IROJ en neemt deze vraag mee op.

De vzw Axcent is een pluralistische vereniging die activiteiten ontwikkelt rond interreligieuze en interlevensbeschouwelijke dialoog. Op vraag van de VGC heeft de vzw haar werking meer toegespitst op de doelgroep jongeren in de leeftijdscategorie 16 tot 26 jaar. Zij biedt op vraag van leerkrachten activiteiten aan met leerlingen in het secundair onderwijs rond interlevensbeschouwelijke dialoog. Ze ontwikkelt ook de bijhorende instrumenten, zoals een dvd en een stadsverkenningssparcours.

De Vlaamse Gemeenschap heeft zeer recent een subsidie goedgekeurd voor een project van vzw Motief. Die subsidie zal onder meer worden gebruikt voor het organiseren van vormingsdagen over de identiteitsontwikkeling bij jongeren en voor het beschikbaar stellen van materiaal. Dat laatste project beperkt zich voorlopig tot 6 steden waar het probleem gekend en urgent is, namelijk Antwerpen, Brussel, Kortrijk, Maaseik, Mechelen en Vilvoorde.

Wat betreft de medewerking aan overlegplatformen wordt de VGC betrokken bij de commissie Radicalisering van de Vlaamse overheid. Die commissie werkt onder de bevoegdheid van het Binnenlands Bestuur. De VGC wordt eveneens betrokken bij expertmeetings inzake de preventie van gewelddadige radicalisering, georganiseerd door de federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken en de Algemene Directie Veiligheid en Preventie.

De VGC neemt tal van initiatieven, houdt de vinger aan de pols, volgt mee op via de verschillende platformen, participeert aan overleg en ondersteunt vzw's die werken rond dit thema. Het allerbelangrijkste blijft natuurlijk om uitstekend onderwijs te verschaffen en goede infrastructuur ter beschikking te stellen van de gemeenschap. Zo zien mensen dat er in hen wordt geïnvesteerd. Goede infrastructuur laat toe om krachtige pedagogische teams te hebben, die niet alleen werken aan kennisoverdracht, maar ook opvoeden door waarden mee te geven. Zij zorgen ervoor dat onze waarden worden geëerbiedigd, zodat er geen verwarring ontstaat tussen waardekers die niet de onze zijn en die jongeren kunnen verwarren.

De heer Paul Delva.- Het concrete antwoord van de collegevoorzitter kaderde strikt binnen de bevoegdheden van de VGC. Daar is niets mis mee. Integendeel, indien elk beleidsniveau zijn job zou doen zoals het hoort, zou de wereld er anders uitzien.

Ik merk dat er activiteiten worden ontwikkeld op tal van domeinen. Dat gebeurt binnen de VGC zelf, bijvoorbeeld door het OCB die ondersteunende lessenspakketten van de Koning Boudewijnstichting aanbeveelt, maar ook met tal van vzw's, de CLB's, Foyer en andere partners. Ik denk dat het goed is dat al die initiatieven worden genomen en hoop dat er zowel tussen de initiatieven als tussen de verschillende steden die met het probleem kampen, *best practices* worden uitgewisseld.

Ik wil echter nogmaals benadrukken hoe belangrijk de rol van de leerkracht is. Het is een erg moeilijke job, want ik hoor van ouders tegengestelde berichten over het al dan niet klassikaal bespreken van dit probleem. Een aantal leerkrachten vindt het moeilijk om dit gesprek aan te gaan, omdat er vaak verschillende stellingen worden aangehouden binnen de school. Een aantal leerkrachten of directies verschiet van de stellingen die leerlingen aannemen, en die helemaal niet passen in het waardekader waar wij achter staan en waarvoor wij willen vechten. Veel leraren, directies en ouders zijn volgens mij vragende partij om ondersteuning te krijgen bij het aangaan van dergelijke gesprekken. Mijn voorstel is om voor die verschillende initiatieven de *best practices* te verzamelen en te delen. Zo kunnen zoveel mogelijk directies, leerkrachten en ouders worden geïnformeerd. Ik denk dat we vaak onderschatten dat ook ouders heel veel vragen hebben over hoe ze dergelijke complexe onderwerpen moeten bespreken met hun kinderen.

De heer Jef Van Damme.- Ik vraag me af of de collegevoorzitter ook nieuwe initiatieven wil nemen of de bestaande initiatieven zal herbekijken om met de veranderende context om te gaan. Ik betwijfel niet dat er vandaag verschillende goede initiatieven zijn, maar de vraag is of die voldoende antwoord bieden op de Brusselse situatie. Daarvan ben ik minder overtuigd. Zal de collegevoorzitter dit herbekijken of nieuwe initiatieven lanceren?

De heer Johan Van den Driessche.- Ik ben het eens met de collegevoorzitter dat dit een werk van lange adem is. Ik heb ook de indruk gekregen dat er heel wat initiatieven worden genomen. Toch denk ik dat we met zijn allen, en dan denk ik niet alleen aan de VGC, een tandje zullen moeten bijsteken.

Onlangs hoorde ik het verhaal van een moeder die op vrijdag na de aanslagen in Parijs werd geconfronteerd met een paniecreactie van haar dochter uit het laatste jaar basisonderwijs. Een heel deel van haar klasgenoten vond de gebeurtenissen eigenlijk positief, waardoor zij zich niet meer veilig voelt in die klas. Dat schetst hoe groot het probleem is.

De collegevoorzitter heeft niets gezegd over de Vlaamse Regering. Was dat doelbewust of kan hij daarop terugkomen?

Er is een veelheid aan initiatieven, maar waar kunnen mensen met vragen terecht? Hoe kan men weten welke initiatieven bestaan? Is het niet nuttig om een aanspreekpunt te hebben waar vragen over de initiatieven van de VGC rond radicalisering kunnen worden gecentraliseerd? Op die manier kunnen mensen naar de juiste plaats worden verwezen.

De heer Guy Vanhengel, collegevoorzitter.- De VGC participeert aan het overlegplatform dat wordt georganiseerd door de commissie Radicalisering van de Vlaamse overheid. Dit is het forum waar we rechtstreeks in contact komen met de initiatieven van de Vlaamse overheid.

Het OCB wordt steeds meer het aanspreekpunt voor vragen van onderwijzend personeel over bestaande initiatieven. Het OCB heeft een helikopterzicht over de bestaande initiatieven en kan doorverwijzen naar de juiste instanties. Ik vind dat dit een teken is van goede werking. Veel meldpunten worden in het leven geroepen, maar niemand weet dat ze bestaan. Een instelling met helikopterzicht die algemeen bekend is, vervult die rol. Voor ouders vormt dit echter geen afdoend antwoord. Dat besef ik.

De heer Johan Van den Driessche.- Inderdaad, ik zie ouders niet direct bellen naar het OCMW. Ik weet trouwens ook niet of de OCMW's weten welke diensten de VGC kan aanbieden, vooral omdat die zich specifiek richten tot de Nederlandstalige bevolking. Misschien is er dan ook nog een taak weggelegd om de OCMW's te informeren over de initiatieven van de VGC.

De heer Guy Vanhengel, collegevoorzitter.- Dat klopt.

~~VRAAG (R.v.O., art. 59)~~

~~van de heer Paul Delva aan de heer Guy Vanhengel, collegevoorzitter bevoegd voor Begroting, Onderwijs, Vorming en Studentenzaken, over de ongekwalificeerde uitstroom in Brussel~~

~~**De heer Paul Delva.-** Enkele weken geleden vernamen we dat in Vlaanderen jaarlijks ongeveer 9.000 leerlingen uit het secundair onderwijs, of 12,5 %, ongekwalificeerd uitstromen. De cijfers zijn afkomstig uit een onderzoek van het Steunpunt Studie- en Schoolloopbanen (SSL), een universitair samenwerkingsverband dat het onderwijsbeleid ondersteunt. Er zijn meer dan 9.000 leerlingen die de school voortijdig verlaten, maar een groot deel daarvan verkrijgt uiteindelijk nog wel een getuigschrift of diploma via een zijopleiding, zoals wordt aangeboden door Syntra.~~

~~Van die 9.000 leerlingen zijn er ongeveer 2.500 die zelfs geen getuigschrift basisonderwijs hebben behaald. Het gaat over jongeren die les hebben gevolgd in het secundair onderwijs zonder het getuigschrift basisonderwijs te hebben. Deze mogelijkheid bestaat vandaag in Vlaanderen.~~

~~In de berichtgeving over de ongekwalificeerde uitstroom wordt geen melding gemaakt van cijfers voor leerlingen uit Brussel. Het is mij niet duidelijk of de gepubliceerde cijfers de Brusselse aantallen bevatten of niet.~~

~~Ongekwalificeerde uitstroom is ook in Brussel al jaren een gekend probleem. Het is eigenlijk een verschrikkelijke term, want het gaat over jongeren die de school vroegtijdig verlaten en die te weinig bagage hebben om later in het leven sterk te staan. In 2010 bedroeg het percentage Brusselse leerlingen dat vroegtijdig uitstroomde binnen het Nederlandstalig secundair onderwijs 18,4%, met een licht dalende tendens. Dat is echter nog veel hoger dan de 12,5% van Vlaanderen. Dat heeft te maken met de schoolbevolking in Brussel. Is dit percentage de laatste jaren verder gedaald richting de EU-doelstelling voor 2020, namelijk 10%? Dat is het~~